

TBMM
YEŞİLLER VE SOL GELECEK PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI

Sayı : 2256

Tarih : 06.10.2023

10/370

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Sorunların kronikleştiği enflasyonun, yoksulluğun, gelir dağılımı adaletsizliğinin, işsizliğin ve pek çok sorunun artarak devam ettiği Türkiye ekonomisinde iktidarın çözüm adına aldığı kararlar neticesinde emekliler başta olmak üzere emeğiyle geçinen yurttaşlar gün geçtikçe yoksullaşarak açlığa mahkûm hale gelmişlerdir. Ücretlerin enflasyon karşısında her gün eridiği, üretimin büyük oranda ithalata bağımlı olduğu, enflasyonun ve doların tarihi rekorlar kırdığı, işsizliğin arttığı bir ortamda enflasyonist etki ve hayat pahalılığı karşısında alt gelir gruplarının yaşamı daha da zorlu hale gelmiştir. Zamların günlük rutin haline geldiği ekonomik şartlarda geçim sıkıntısı daha da artan emeklilerin zaten düşük olan maaşları her geçen gün daha da erimektedir. Emeklilerin insan onuruna yaraşır bir yaşam sürebilmeleri amacıyla maaşlarının yeniden düzenlenmesi için Anayasa'nın 98'inci ve İçtüzüğü'nün 104. ve 105. maddelerine göre meclis araştırması açılmasını arz ederiz.

Hakkı Saruhan OLUÇ
Yeşil Sol Parti Grup Başkanvekili
Antalya Milletvekili

Meral DANIŞ BEŞTAŞ
Yeşil Sol Parti Grup Başkanvekili
Erzurum Milletvekili

GEREKÇE

Türkiye ekonomisinde enflasyon, işsizlik, yoksulluk, borçluluk, geçim sıkıntısı, hayat pahalılığı, sefalet ve açlık sorunu her geçen gün daha da büyümektedir. İktidarın yanlış politikalarındaki ısrar sonucunda ekonomide pek çok gösterge olumsuz bir seyir izlemeye devam etmektedir. Son zamanlarda enflasyon, işsizlik, döviz kurları, dış ticaret açığı, dış borç, dış ödemeler dengesi, ÇDS primi ülke tarihinin en yüksek seviyelerine çıkmıştır. Bu süreçte iktidarın dışa bağımlı bir üretimi ve sermayenin çıkarlarını merkeze alan ekonomi politik kararları enflasyonu hızla arttırmış, milyonlarca vatandaş enflasyon gölgesinde yaşam mücadelesi vermek zorunda kalmıştır. Özellikle seçim sonrası döviz kurlarında meydana gelen hızlı yükseliş ve peşi sıra vergi oranlarında yapılan artışlar hem enflasyonu tetiklemiş hem de hâlihazırda bozuk olan vergi yapısını ve gelir dağılımını bozmuş, alım gücünü daha da düşürmüştür. Bu sebeple başta emekliler olmak üzere on milyonlarca yurttaş için hayat pahalılığı ve enflasyon en yakıcı mesele olmaya devam etmektedir.

Son yıllarda Türkiye’de işsizlik artmış, emek değersizleşmiş, güvencesiz çalışma yaygınlaşmış, tencereler kaynamamış, sepetler boş kalmış, evler ısıtılamamış, mal ve hizmet fiyatlarının her gün zamlanmasından dolayı insanlar en temel ihtiyaçlarını dahi karşılayamaz noktaya gelmişlerdir. Ayrıca bu süreçte insani koşullarda barınma gibi temel ihtiyaçlar özellikle büyük kentlerde neredeyse lüks haline gelmiştir. İktidar yaptığı düzenlemelerle emekliye, asgari ücretliye, emekçiye ve memura kaşıkla verdiğini kepçeyle geri almıştır. Emegiyle geçinen yurttaşların ve emeklilerin geçim endişesi gün geçtikçe artmaktadır. Türk-İş tarafından açıklanan son açlık ve yoksulluk verilerine göre, 2023 yılının Eylül ayı itibarıyla, Türkiye’de açlık sınırı 13 bin TL’yi yoksulluk sınırı 43 bin TL’yi geçmiştir. Özellikle emekliler konusunda yapılan son düzenlemelerle, emekli sayısının 15 milyonu aştığı Türkiye’de 2023 yılı sonu itibarıyla bu sayının 16 milyonu aşması beklenmektedir. Buna karşılık yaşam emekliler için daha zorlu bir hal almıştır.

15 Temmuz’da yapılan maaş zammıyla memur emekli aylıkları için yüzde 17,55 olarak belirlenen zam oranı çıkan ek kararla yüzde 25’e tamamlanmış, SSK ve Bağ-Kur emeklilerine yüzde 5,23; memur emeklilerine ise yüzde 7,45 refah zammı yapılmıştı. Böylelikle en düşük memur emeklisi maaşı 9 bin 877 liraya çıkmış ancak bu durum yalnızca kök aylığı 7 bin 500 liranın üstünde olan emekliler için geçerli olmuştu. Ancak yapılan bu düzenlemeyle kök aylığı 6 bin liranın altında kalan emekliler maaşlarını yılsonuna kadar 7 bin 500 lira olarak almaya devam etmek zorunda kalmışlardır. Ayrıca aynı karara göre, tüm kamu personeline bir de eşit miktarda olacak şekilde, yani seyyanen 8 bin 77 liralık ilave ödeme yapılması kararlaştırılmış; ancak alınan bu zamdan emekliler faydalanamamıştır. Bu düzenlemeyle emekliler yoğun hak kaybına uğramışlardır. Bu süreçte asgari insani yaşam koşullarından mahrum bırakılan emeklilerin yaşam koşullarının iyileştirilmesi yerine sadece sabretmeleri istenmiştir.

Emeklilerin yaşadıkları hak kaybını aşağıdaki verilere baktığımızda daha net bir şekilde görebilmekteyiz. 2009 yılında 9 milyon 174 bin emekli yılda 68,6 milyar lira maaş alırken bir emeklinin aylık ortalama maaşı 623 liraya denk gelmekteydi. 2009 yılında asgari ücret 527 liraydı; yani 2009 yılında bir emekli, ortalama olarak asgari ücretten yüzde 18,2 daha yüksek

maaş alıyordu. Mayıs 2023'te 14 milyon 726 bin emekli 5 ayda 491,8 milyar lira maaş alırken bir emeklinin aylık maaş ortalaması 6.680 liraya denk gelmekteydi. Mayıs 2023'te asgari ücret 8.506 liraydı; yani 2009 yılında asgari ücretten yüzde 18,2 daha fazla ücret alan bir emekli 2023 yılında asgari ücretten yüzde 27,3 daha düşük maaş alır duruma gelmiştir. Bir emeklinin en azından 2009 yılının şartlarında yaşaması için maaşının asgari ücretin yüzde 18,2 üzerinde yani 10.056 TL olması gerekirdi ancak günümüzde bu rakamın dahi çok altında maaşla yaşamak zorunda kalan milyonlarca emekli vardır.

Emekliler 2000'li yılların başından itibaren hak kayıplarını yaşamaya devam etmektedirler. Bu mağduriyetlerin temel kaynağı ise 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'dur. 2008 yılında yürürlüğe giren 5510 sayılı yasa ile emekliliğe erişim hakkı zorlaşmış, emeklilik yaşı yükseltilmiş, emekli aylığı elde etme koşulları değişmiş ve emekli aylıkları düşmeye başlamıştır. Çalışan ve iş arayan emekli sayısı 2003 yılında 1,5 milyonken 2017 yılı verilerine göre 4 milyonu aşmıştır. Günümüzde yaşanan ekonomik krizin ve emekli maaşlarının açlık sınırının dahi altında olması dolayısıyla bu sayının çok daha vahim boyutlara ulaştığı hesaplanmaktadır. Emeklilerin yaşadıkları bu sorunların yanı sıra hak arama mücadeleleri de engellenmekte, kurdukları sendikalar ise valilikler tarafından açılan kapatma davalarıyla muhatap olmak zorunda kalmaktadır.

Emeklilik hem çalışmaya bağlı bir hak hem de çalışma hakkının devamı niteliğindedir. Tam da bu sebeple emeklilerin sorunları çalışma hayatı ve sorunlarının önemli bir parçasıdır. Ömürlerinin en verimli zamanlarını çalışarak geçirmiş olan vatandaşların emekliliklerini huzur ve refah içinde geçirmeleri sağlamak devletin en temel yükümlülüklerindendir. Ancak günümüzde emeklilerin büyük bir kısmı asgari ücretin dahi çok altında bir ücretle hatta büyük çoğunluğu açlık sınırının yaklaşık yarısına yaşamaya mahkûm edilmişlerdir. Emekli maaşlarına yapılan zamlar yüksek enflasyon ve derinleşen ekonomik kriz karşısında anlamsız hâle gelmiştir.

İktidarın yanlış politikaları sonucu enflasyonun şaha kalktığı, yoksulluğun ve işsizliğin arttığı, vergi adaletsizliğinin ve gelir dağılımının daha da bozulduğu bir dönemde emeklilerin yaşadığı maddi kayıpların ve bunun getirdiği olumsuz etkilerin araştırılması amacıyla bir araştırma komisyonu kurulmasını arz ve talep ederiz.